

**PEDAGOGIK DIAGNOSTIKA ASOSIDA BO‘LAJAK
O‘QITUVCHILARNING INDIVIDUAL YONDASHUV KO‘NIKMALARINI
SHAKLLANTIRISH**

Yuldashev Xusniddin Abdullaevich

*O‘zbekiston Respublikasi Raqobatni rivojlantirish
va iste‘molchilar huquqlarini himoya qilish qo‘mitasining
Surxondaryo viloyati boshqarmasi boshlig‘i o‘rinbosari*

Annotatsiya. Tezida pedagogik diagnostika asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning individual yondashuv ko‘nikmalarini shakllantirishning mazmuni, tarkibiy qismlari va metodik shartlari yoritiladi. Diagnostik ma‘lumotni yig‘ish, talqin qilish va unga tayangan holda ta‘limiy qaror qabul qilish jarayoni individual yondashuv kompetensiyasining asosiy tayanchi sifatida talqin etiladi. Tahlil natijasida mazkur ko‘nikmani rivojlantirish uchun diagnostik savodxonlik, moslashtirilgan topshiriq tuzish, reflektiv baholash va korreksion rejalashtirishning o‘zaro bog‘liq tizimi zarurligi asoslandi.

Kirish

Bo‘lajak o‘qituvchi kasbiy tayyorgarligining sifat ko‘rsatkichi faqat nazariy bilim hajmi bilan emas, balki ta‘lim oluvchilar o‘rtasidagi individual farqlarni anglash va ularga mos pedagogik qaror qabul qila olish darajasi bilan belgilanadi. Individual yondashuv ko‘nikmasi rivojlanmagan pedagog darsni yagona sur‘at va yagona topshiriq modeli asosida tashkil etishga moyil bo‘ladi. Natijada ta‘lim jarayonida ayrim o‘quvchilar ortda qoladi, ayrimlari esa intellektual jihatdan yetarli darajada band qilinmaydi [1; 3].

Pedagogik diagnostika bunday nomutanosiblikni kamaytiradigan kasbiy vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Diagnostika o‘quvchi tayyorgarligi, bilish uslubi, motivatsiyasi, mustaqil ish sur‘ati va yordamga ehtiyojini aniqlashga imkon beradi. Ana shu ma‘lumot individual yondashuvni nazariy talab darajasidan amaliy harakat darajasiga olib chiqadi [2; 7].

Asosiy qism

Individual yondashuv ko‘nikmasining tarkibida, avvalo, diagnostik kuzatuvni tashkil eta olish malakasi turadi. Bo‘lajak o‘qituvchi o‘quvchining faolligi, xatolar xarakteri, savol berish usuli, topshiriqni bajarish strategiyasi va yordamdan foydalanish darajasini kuzata olishi lozim. Bunday kuzatuv epizodik emas, mezonli hamda maqsadli bo‘lgandagina individual qarorlar uchun ishonchli asos yaratadi [3; 6].

Ikkinchi muhim jihat diagnostik natijani talqin qilish bilan bog‘liq. Olingan ma‘lumotni oddiy qayd etish yetarli emas; u pedagogik xulosa chiqarishga xizmat qilishi kerak. Masalan, xatoning ko‘pligi har doim past tayyorgarlikni anglatmaydi; ayrim holatda topshiriq ifodasining murakkabligi, vaqt taqsimotining noo‘rinligi yoki ko‘rsatma

yetishmasligi asosiy sabab bo'lishi mumkin. Demak, individual yondashuv to'g'ri tashxis va to'g'ri talqinga tayanadi [1; 5].

Uchinchi jihat moslashtirilgan ta'limiy harakatni loyihalash bilan belgilanadi. Bo'lajak o'qituvchi o'quvchilarning ehtiyojiga qarab turli darajadagi topshiriqlar, ko'makchi materiallar, juftlik va guruh shakllari, tayanch sxemalar yoki mustaqil izlanishga yo'naltiruvchi vazifalarni ishlab chiqishi zarur. Pedagogik kompetentlik haqidagi adabiyotlarda ham kasbiy muvaffaqiyatning muhim mezonini sifatida vaziyatga mos metod tanlash qobiliyati alohida ko'rsatiladi [4].

To'rtinchi jihat reflektiv baholashdir. Talaba amaliyot yoki mikrodarsdan so'ng o'z qarorining samaradorligini tahlil qilishi, qaysi o'quvchilar uchun qaysi vosita samara berganini aniqlashi, zarur hollarda tuzatish kiritishi kerak. Refleksiya mavjud bo'lmasa, individual yondashuv takrorlanuvchi stereotipga aylanadi; refleksiya mavjud bo'lsa, u rivojlanuvchi metodik malakaga aylanadi [5; 8].

Shakllantirish jarayonida bir necha metodik shartlar muhim hisoblanadi: birinchidan, diagnostik topshiriqlar metodika fanlari bilan integrallashgan bo'lishi; ikkinchidan, talabalar real o'quvchi holatlari asosida mini-keç va profillar bilan ishlashi; uchinchidan, amaliyot jarayonida diagnostik xarita, reflektiv kundalik va variantli dars ishlanmasi muntazam qo'llanishi zarur. Ana shunday tashkiliy yechimlar individual yondashuvni abstrakt talabdan kasbiy ko'nikmaga aylantiradi [6; 7].

Xulosa

Pedagogik diagnostika asosida individual yondashuv ko'nikmalarini shakllantirish bo'lajak o'qituvchi tayyorgarligining strategik yo'nalishlaridan biridir. Diagnostik kuzatuv, talqin, moslashtirilgan metod tanlash va reflektiv tuzatish o'zaro uzviy tizim sifatida tashkil etilgandagina individual yondashuv samarali kasbiy malakaga aylanadi. Pedagogik oliy ta'limda ushbu jarayonni metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mavlonova R.A., Voxidova N.X., Raxmonqulova N.H. Pedagogika nazariyasi va tarixi. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2010. - 310 b.
2. To'xtaxodjayeva M.X. va boshq. Pedagogika. - Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2010. - 400 b.
3. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. - Toshkent: Sano-standart, 2017. - 416 b.
4. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'rayev A.B. Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari. - Toshkent: Sano-standart, 2015. - 90 b.
5. Tolipov O'., Ro'ziyeva D. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. - Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2019. - 276 b.
6. Xodjayev B., Choriyev A., Saliyeva Z. Pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi. - Toshkent: Iqtisodiyot Dunyosi, 2018. - 190 b.